

CARTOGRAFIES DE LA MINA

FASE 2

GRUP DE DONES IRIS
PLATAFORMA D'ENTITATS I VEÏNS/ES DEL BARRI
DE LA MINA

TALLERS D'ESPAI PÚBLIC

REPORTATGE GRÀFIC DEL PARC

DEL BESÒS

14 DE JUNY I 7 DE JULIOL DEL 2005
BARRI DE LA MINA DE SANT ADRIÀ DEL BESÒS

Centre de Recerca Polis
Universitat de Barcelona
Director: Antoni Remesar Betllloch
Tel: 93 333 34 66 ext:3720

Amb el suport de:

CARTOGRAFIES DE LA MINA

Cr Polis (Universitat de Barcelona)

- Direcció:

Antoni Remesar, Tomeu Vidal

- Coordinació:

Núria Ricart

- Col·laboracions:

Meritxell Páez i Gerardo Tiradani

1-REPORTATGE GRÀFIC DEL PARC DEL BESÒS	4
1.1-OBJECTIUS DEL TALLER	4
1.2-METODOLOGIA	4
1.3-RECURSOS	4
2-L'OPORTUNITAT D'ADAPTAR	5
3-EL PARC DEL BESÒS	5
4-REPORTATGE GRÀFIC DEL PARC DEL BESÒS AMB EL GRUP DE DONES IRIS	8
4.1-DADES TÈCNIQUES	8
4.2-RESULTATS I PROPOSTES DE MILLORA	9
5-REPORTATGE GRÀFIC DEL PARC DEL BESÒS AMB LA PLATAFORMA D'ENTITATS I VEÏNS/ES DEL BARRI DE LA MINA	12
5.1-DADES TÈCNIQUES	12
5.2-RESULTATS I PROPOSTES DE MILLORA	13
6-CONCLUSIONS I RESUM DE LES PROPOSTES	19
7-BIBLIGRAFIA	24

1-REPORTATGE GRÀFIC DEL PARC DEL BESÒS

1.1-OBJECTIUS DEL TALLER

- 1.Detectar elements negatius per tal d'establir propostes de millora d'aquest espai verd del barri (accessibilitat, usos, activitats, visibilitat, recorreguts, zones insegures,..)
- 2.Definir els elements positius del parc.
- 2.Adequar el disseny i mobiliari als usos i activitats dels veïns.
- 4.Definir les activitats que actualment coexisteixen en el parc i les seves eventuais potencialitats.
- 5.Establir criteris per tal de potenciar usos positius en el parc i erradicar usos il·lícits.

1.2-METODOLOGIA

2 sessions

1ª sessió:

En grups d'unes 5 persones, es fa un reportatge gràfic del parc del Besòs amb càmeres "d'usar i tirar" i vídeo. Les imatges poden respondre a les següents preguntes:

-Què funciona bé en el parc, i què funciona malament?

2ª sessió:

Sobre un plànol dinA1 del parc, s'enganxen les imatges més representatives del reportatge, verbalitzant la problemàtica i les possibles solucions.

Els diferents grups presenten les conclusions a nivell general.

1 sessió (metodologia utilitzada en els tallers presentats a continuació)

Es donen càmeres de "usar i tirar" als participants, i també la càmera de vídeo per tal de que facin un reportatge gràfic de la sortida al parc.

Es demana que destaquin aspectes positius i negatius. Però sobretot que es centrin en elements per millorar. El dinamitzador apunta sobre el plànol el que es va comentant i les propostes que sorgeixen.

1.3-RECURSOS

Plànol dinA3 del Parc del Besòs.

Càmeres fotogràfiques i vídeo

2-L'OPORTUNITAT D'ADAPTAR

L'espai públic és considerat un indicador de la qualitat de vida urbana, avaluable per la "intensitat i la qualitat de les relacions socials que facilita, per la força amb què fomenta la barreja de grups i comportaments i per la capacitat d'estimular la identificació simbòlica, l'expressió i la integració culturals". Per això, convé que l'espai públic tingui algunes qualitats formals, com ara la continuïtat del disseny urbà, la generositat de les formes, de la imatge i dels materials i l'adaptabilitat a usos diversos a través del temps. (Borja; Muixí, 2001).

Aquesta adaptabilitat a usos diversos a través del temps sol està integrada en la gestió de les nostres ciutats a gran escala, a través de la redefinició de Peri's (Plans especials de reforma interior), etc. on la participació de la ciutadania es pot entendre com una oportunitat per l'elaboració de diagnòstics i plans estratègics conjunts, per la capacitat per a l'assumpció de nous reptes col·lectius, etc. Però es veu la necessitat d'actuar a una escala menor i no per això menys interessant, es tracta de l'oportunitat d'adaptació als usos i necessitats dels artefactes urbans millorables (com per exemple la manca de bancs amb ombra) a través de la participació de la ciutadania, que és qui millor coneix els dèficits i problemàtiques dels espais urbans.

Les persones utilitzen els espais de forma natural, contrarestant els errors de projecte o potenciant lo encertat amb l'ús quotidià. I és clar, enriquint els espais amb usos emergents no previstos per ningú. Un exemple paradigmàtic és el del "camí més curt". El ciutadà sempre el troba i se'l fa seu, encara que un bonic parterre de gespa ho impedeixi en un primer moment. Inexorablement, el camí s'acabarà imposant al disseny de l'espai. Ens trobem doncs amb que el ciutadà també dibuixa el territori. I el podria dibuixar molt més si s'obriessin ponts de comunicació a través de processos de participació on l'administració pogués senzillament millorar l'espai ja construït, valorar els usos reals del territori, i gestionar les oportunitats d'adaptar. La idea és que l'administració sigui capaç de pavimentar i convertir en espai de comunicació aquest "camí més curt".

3-EL PARC DEL BESÒS

El Parc del Besòs, construït l'any 1984 i inaugurat el 1986 és actualment l'espai verd més proper a les àrees urbanes de La Mina (Sant Adrià del Besòs) i Sud-Oest

Besòs (Barcelona). Aquest parc de 6.7 hectàrees està situat a la llera dreta del riu Besòs, ja prop de la seva desembocadura. Es troba circumvalat per les infraestructures ferrocarrils i de Ronda pel costat nord i tres grans avingudes pels tres laterals restants (Manuel de Falla al nord-oest, Sant Ramón de Penyafort al sud-oest i Cristòfol de Moura al sud-est).

És, junt amb el recent Parc Fluvial, un vestigi del que Cerdà va preveure per aquesta àrea de la ciutat. El traçat ortogonal de l'Eixample (urbanització) de Barcelona s'enllaçava amb el riu Besòs (natura) a través d'un element longitudinal de transició, un gran parc metropolità de 190 hectàrees. El devenir històric d'aquesta àrea de la ciutat va anar en contra d'aquesta idea, situant-hi indústria pesada, infraestructures i polígons de vivendes.

Els grups residencials limítrofs al parc són dels anys 50 (Sud-Oest Besòs i Mina Vella), i dels 70 (Mina Nova). Només el barri de La Mina compta amb una població de més de 10.000 habitants. Tot i així, el parc, com a pulmó verd d'aquesta àrea està clarament infrautilitzat. Analitzarem diverses raons des del punt de vista dels veïns del barri de La Mina i l'anàlisi detingut del parc:

- El Parc del Besòs és un espai molt valorat però molt poc utilitzat. L'ús més comú és el de connexió entre els barris de La Mina i Sud-Oest Besòs, ja que un dels dos recorreguts centrals representa el camí més curt i agradable entre ambdós sectors. La resta presenta un alt grau d'infrautilització.

- L'estigma d'espai insegur va en paral·lel al problema de drogues del barri de La Mina, que eclosiona durant la dècada dels 90. Els heroïnòmans utilitzen les àrees marginals del parc (espais limítrofs a la via del tren i Manuel de Falla) i les zones poc visibles (muntanyetes) per puntxar-se.

L'arribada l'any 2002 dels Mossos d'Esquadra al barri fa baixar i fer més invisible el consum en l'àmbit de l'espai públic. També es treballa per erradicar el consum de drogues al parc i zones marginals del barri.

L'acondicionament d'una sala per a drogodependents a La Mina també fa baixar la visibilitat del consum en l'espai públic.

- La manca d'il·luminació nocturna no ajuda gens a fomentar els usos cívics del parc ni a lluitar contra l'estigma d'inseguretat.

- El parc té dues "façanes", ambdues amb problemes d'accessibilitat i fins i tot de visibilitat.
- Els potencials usuaris del parc no inclouen aquest espai en les seves activitats diàries. Per exemple, els nens i nenes de La Mina juguen als carrers i places del barri.

4-REPORTATGE GRÀFIC DEL PARC DEL BESÒS AMB EL GRUP DE DONES IRIS

4.1-DADES TÈCNIQUES

Projecte: Cartografies de La Mina

Tema del taller: Parc del Besòs

Data: 14 de juny 2005

Horari: 15:30 – 16:30

Número de sessió: 1

Lloc: Parc del Besòs

Entitat / Associació: Grup de dones IRIS

Coordinador/a de l'entitat: Ángeles Muñoz

Participants (número de persones, nom i edat):

5 persones d'entre 55 i 60 anys.

Ángeles Muñoz (55), Lúdia Manrubio (55), Mercedes López (55), Antonia Farré (60), Pepa Jiménez (?).

Dinamitzador/a: Núria Ricart

Equip del projecte: Cr Polis

Registre vídeo/fotografia/...:

Video: Ángeles Muñoz

Fotografia: Lúdia Manrubio, Mercedes López, Pepa Jiménez

4.2-RESULTATS I PROPOSTES DE MILLORA

GENERALS:

«Es tracta d'un parc bonic però de pas. Està infrautilitzat. »

MILLOR MANTENIMENT

- >S'ha de millorar el manteniment en general
- Vegetació (més rec, atac a les plagues i algunes podes,...)
- Reposició de peces trencades o fora de lloc.

CANVI D'USOS

- >Les caques de gossos estan per tot arreu.
- Fan falta dues àrees de gossos situades de forma estratègica.

PARTICULARITATS:

CANVI D'USOS

- >Millora dels recorreguts.
- En manquen un o dos de transversals
- El paral·lel a Manuel de Falla ha de conduir a algun lloc, acaba de forma abrupta.

- >Canvi de la font que no funciona per un llac (per una zona amb aigua).
- >Sota les dues pèrgoles, bancs per seure.

MAL FUNCIONAMENT

- >Llums als passeigs. S'han de posar en funcionament.

- >Accessos al parc des de La Mina:
- Suprimir el mur o bé obrir dos accessos més.

-Respecte els tres accessos actuals, el situat a Cristòfol de Moura (part central) és massa estret i hauria de ser en rampa, sense graons; el situat a Cristòfol de Moura amb Sant Ramón de Penyafort, és complicat i perillós ja que la rampa no té barana.

MILLORA DELS USOS ACTUALS

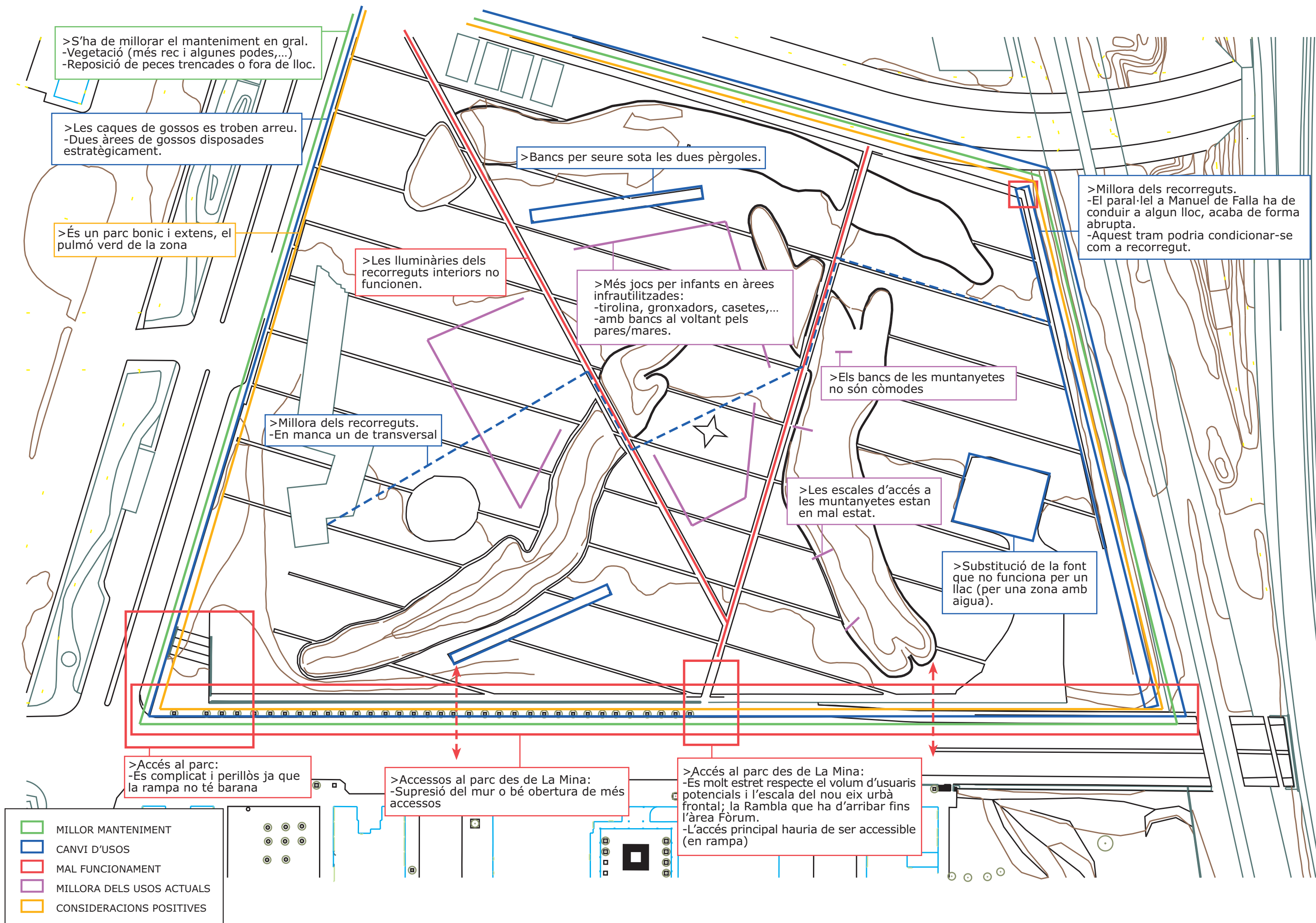
> Molts més jocs per a joves i infants ja que hi ha prou espai (tirolina, gronxadors, casetes,...) amb bancs al voltant pels pares i les mares.

> Les escales d'accés a les muntanyetes estan en mal estat.

> Els bancs de les muntanyetes no són còmodes.

4.2.1-RESULTATS I PROPOSTES DE MILLORA SOBRE PLÀNOL

5-REPORTATGE GRÀFIC DEL PARC DEL BESÒS AMB LA PLATAFORMA D'ENTITATS I VEÏNS/ES DEL BARRI DE LA MINA

5.1-DADES TÈCNIQUES

Projecte: Cartografies de La Mina

Tema del taller: Parc del Besòs

Data: 7 de juliol del 2005

Horari: 20 - 21:30h

Número de sessió: 1

Lloc: Parc del Besòs

Entitat / Associació: Plataforma d'Entitats i Veïns/es del barri de La Mina

Coordinador/a de l'entitat:

Gerardo Tiradani i Meritxell Páez

Participants :

18 participants

Carmen Galindo, Alicia Vila, Daniel Aguilera, Txell Páez, Montse Pujol, Magda Delgado, Rosa Maicas, Àngels Rossell, Gerardo Tiradani, Carmen, M^aAntonia Casas, Maite Bestard, Manuel Fernández, Àngels Cerdà, José Rodríguez, Irene Heredia, Isabel Palmero, Rebeca González

Dinamitzadors: Gerardo Tiradani, Meritxell Páez, Núria Ricart (coord)

Equip del projecte: Cr Polis

Registre vídeo/fotografia/...:

Video: Núria Ricart

Fotografia: Participants

5.2-RESULTATS I PROPOSTES DE MILLORA

GENERALS:

CONSIDERACIONS POSITIVES

>Els elements escultòrics són valorats molt positivament (cilindres, esferes,...)

>La vegetació del parc és molt rica a nivell d'espècies

>El fet de que hi hagi diferents nivells (muntanyetes, terrasses...) es valora molt positivament ja que enriqueix la percepció i dimensió del parc.

MILLOR MANTENIMENT

>S'ha de millorar el manteniment en general.

-L'herba està extremadament seca. Falta rec.

MILLORA DELS USOS ACTUALS

>No és un parc accessible

-Les rampes d'accés no compleixen la normativa

-Els graons de 5 cm d'alçada situats per tot el parc són perillosos. S'haurien de convertir en rampa, o com a mínim senyalitzar-los per fer-los visibles.

>Recorreguts del parc:

-Connexió de tot el parc a través d'un sistema coherent.

-Conjunció d'ombra i bancs al llarg de tots els recorreguts

-Inclusió d'un recorregut de jogging per tot el parc

CANVI D'USOS

>Falta un element central que identifiqui i enriqueixi el parc creant un punt d'atracció.

-Es proposa una escultura i/o una làmina d'aigua i/o una font ornamental.

>Les caques de gossos es troben arreu.

-Es proposen dues àrees de gossos situades estratègicament.

MAL FUNCIONAMENT

>La il·luminació no funciona

-Les lluminàries dels recorreguts i de les aceres perimetrals no funcionen, lo qual repercuteix molt negativament en els usos i la sensació d'inseguretat.

PARTICULARITATS:

CONSIDERACIONS POSITIVES

>L'accés al parc des de la contonada de Cristòfol de Moura - Sant Ramón de Penyafort es considera ben resolta ja que l'escala és àmplia

MILLOR MANTENIMENT

>Les adelfes de les muntanyetes estan malaltes.

>Manteniment de la font perquè funcioni o substitució d'aquesta per una làmina d'aigua

>Manca de neteja en les àrees marginals (sobretot en la zona de la via del tren - Manuel de Falla)

MILLORA DELS USOS ACTUALS

>Millora dels recorreguts del parc.

-El paral·lel a Manuel de Falla ha de conduir a algun lloc, acaba de forma abrupta quan arriba a la cantonada propera a la via del tren. El tram paral·lel a la via del tren podria condicionar-se per al

transeünt connectant el recorregut superior amb l'inferior.

>Els límits del parc respecte Sant Ramón de Penyafort són ambigus. Hi ha un cert abandonament. Els murs i accessos són incoherents.

>Rehabilitació del camp de bàsquet situat a l'àrea propera a Sant Ramón de Penyafort

>Acondicionament de la zona d'esports de la zona dreta del parc:

- Camp de bàsquet amb sòl de formigó
- Millor manteniment de les porteries del camp de fútbol
- Divisió d'ambdós camps amb una línia d'arbres i bancs.

>Més jocs per infants en les àrees infrautilitzades, properes a la petita àrea de jocs actual:

- Tirolina, gronxadors, casetes,...
- Envoltat per una tanca de seguretat
- Amb bancs al voltant de fusta pels pares/mares.

>Zones posteriors a les muntanyetes poc aprofitades

- Bancs incòmodes i sense ombra

>Muntanyetes

- Eliminació d'arbusts a les muntanyetes per la obtenció de més visibilitat (seguretat)
- Els bancs no són còmodes

>Aprofitament de la zona dels eucaliptus situada entre Cristòfol de Moura i la via del tren amb la implantació de mobiliari: bancs, papereres...

CANVI D'USOS

>El marge lateral veï a la via del tren podria formar part del parc.

>Es proposa un àrea de gossos en la cantonada entre la via del tren i Manuel de Falla

>Acondicionament d'un espai polivalent per jugar al criquet, etc.

-Els paquistanís de la zona l'utilitzen per jugar-hi

>Construcció d'un escenari permanent en la zona superior esquerra del parc

>Accés directe a través d'un pont des del carrer Llevant.

>Zona situada entre la font groga i Cristòfol de Moura

-Acondicionament de zona per skaters

-Plantació de més arbres (es proposen moreres)

>Pèrgoles:

-Col·locació de bancs per seure sota les dues pèrgoles.

-Substitució de graons per rampes

-Plantació d'enredaderes

MAL FUNCIONAMENT

>El Pipican recentment construït a Manuel de Falla és massa petit i col·locat en un lloc poc relaxant

>La terrassa és valorada positivament, tot i l'existència de graons (insegurs) i que els bancs no són còmodes.

>Accessos al parc des de La Mina:

-Supresió del mur a través d'una graderia per nivellar, o

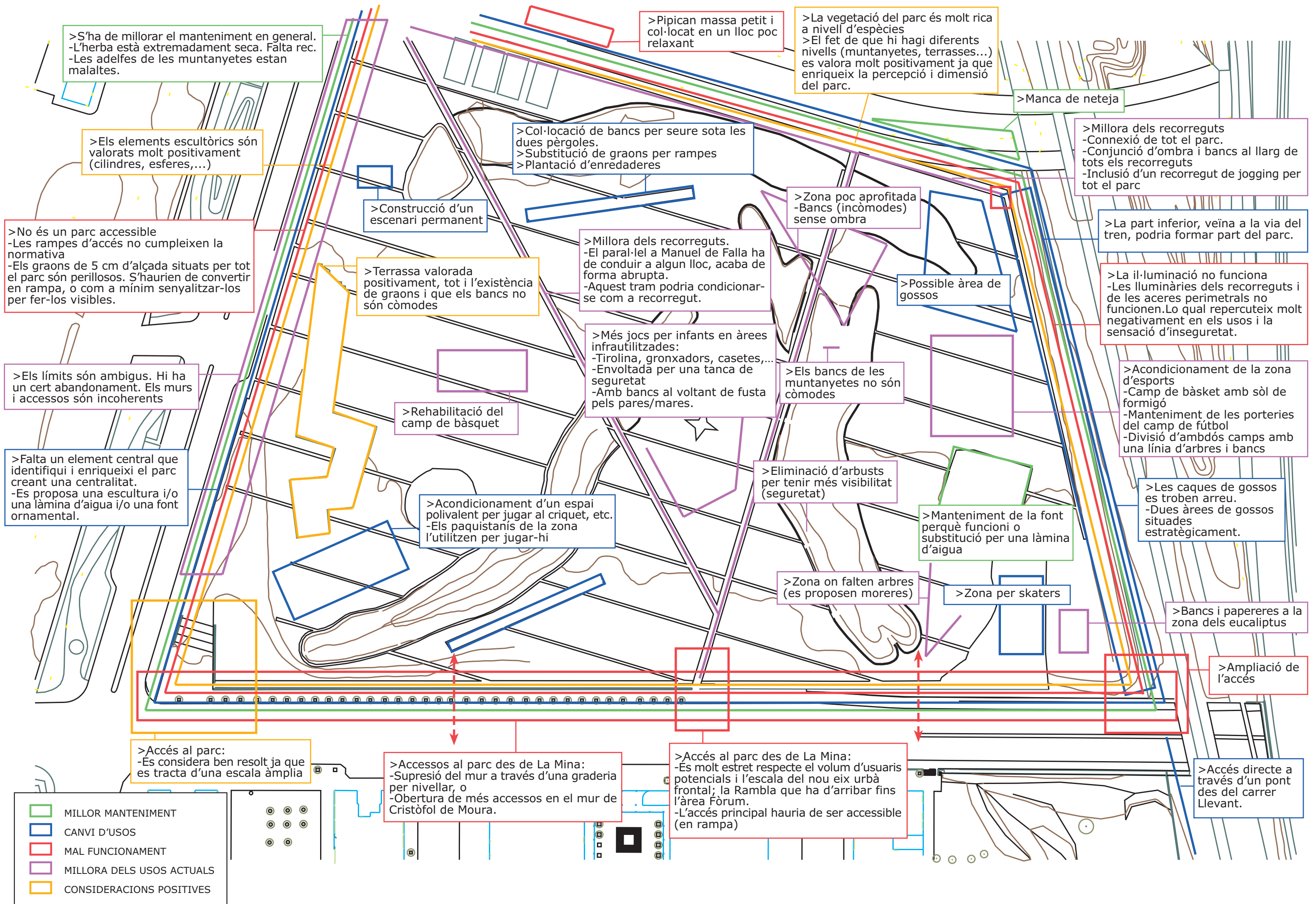
-Obertura de més accessos en el mur de Cristòfol de Moura.

-L'accés central és molt estret respecte el volum d'usuaris potencials i l'escala del nou eix urbà frontal; la Rambla que ha d'arribar fins l'àrea Fòrum. Hauria de ser més ampli i accessible (en rampa)

-Ampliació de l'accés del racó de Cristòfol de Moura, al costat de la via

5.2.1-RESULTATS I PROPOSTES DE MILLORA SOBRE PLÀNOL

6-CONCLUSIONS I RESUM DE LES PROPOSTES

Del treball realitzat pels diferents grups, es desprenen diversos aspectes del parc que podrien ser millorats. En general, com ja s'ha dit anteriorment, el parc es valora com un espai públic interessant, tot i així, està significativament infrautilitzat. Les propostes de millora plasmades busquen un canvi en aquest sentit promovent que el parc passi a ser un espai més dels barris circundants; un espai apropiat de forma cívica i plenament utilitzat.

Els aspectes i propostes presentades anteriorment es poden dividir en la millora de:

>ACCESSOS

Des del barri de La Mina

- Supresió del mur a través d'una graderia per superar el desnivell, o
- Obertura de dos accessos més en el mur de Cristòfol de Moura.
- Ampliació de l'accés central ja que és molt estret respecte el volum d'usuaris potencials i l'escala del futur eix urbà frontal: la Rambla que ha d'arribar fins l'àrea Fòrum. Per contra, molts dels participants creuen que l'accés al parc des de la contonada de Cristòfol de Moura - Sant Ramón de Penyafort és adequada ja que és ample.
- Ampliació de l'accés situat al racó de Cristòfol de Moura, al costat de la via.
- Construcció d'un accés directe a través d'un pont des del carrer Llevant.

Des del barri Sud-Oest Besòs:

Els límits del parc respecte Sant Ramón de Penyafort són ambigus. Hi ha un cert abandonament. Els murs i accessos són incoherents.

>IL·LUMINACIÓ

-Les lluminàries dels recorreguts i de les aceres perimetrals no funcionen, lo qual repercuteix molt negativament en els usos i la sensació d'inseguretat.

>MANTENIMENT

-La vegetació del parc és molt rica a nivell d'espècies, tot i així l'herba està extremadament seca i les adelfes de les muntanyetes estan malaltes.

-Manca manteniment en quant a les peces de pedra artificial trencades i la brutícia en certs espais marginals.

-Manca manteniment de les fonts grogues ja que fa anys que no funcionen.

>ACCESSIBILITAT

-Les rampes estan fora de la normativa vigent.

-Eliminació de graonets en els recorreguts principals

Recorreguts:

-Inclusió d'un recorregut de jogging per tot el parc

-Manquen un o dos recorreguts transversals

-El recorregut paral·lel a Manuel de Falla ha de conduir a algun lloc, acaba de forma abrupta quan arriba a la cantonada propera a la via del tren. Falta la seva continuïtat fins Cristòfol de Moura.

>JOCS INFANTILS

-Increment del número i qualitat dels jocs (tirolina, gronxadors, casetes,...) envoltats per una tanca de seguretat amb bancs al voltant pels pares i mares.

>ZONA ESPORTIVA

-Rehabilitació del camp de bàsquet situat a l'àrea propera a Sant Ramón de Penyafort

-Acondicionament d'un espai polivalent per jugar al criquet, etc.

Acondicionament de la zona d'esports de l'àrea dreta:

-Camp de bàsquet amb terra de formigó

-Manteniment de les porteries del camp de fútbol

-Divisió d'ambdós camps amb una línia d'arbres i bancs.

-Acondicionament d'una zona per skaters entre la font groga i Cristòfol de Moura.

>ÀREES DE GOSSOS

-Es proposen dues àrees de gossos situades estratègicament. En concret una en la cantonada entre la via del tren i Manuel de Falla

-El Pipican recentment construït a Manuel de Falla és massa petit i col·locat en un lloc poc adient.

>LLOCS D'ESTADA

-El fet de que hi hagi diferents nivells (muntanyetes, terrasses...) es valora molt positivament ja que enriqueix la percepció i dimensió del parc.

-Conjunció d'ombra i bancs al llarg de tots els recorreguts

-Aprofitament de la zona dels eucaliptus situada entre Cristòfol de Moura i la via del tren amb la implantació de mobiliari: bancs, papereres...

-Substitució de mobiliari en les zones posteriors a les muntanyetes ja que estan molt poc aprofitades. Els bancs són incòmodes i no tenen ombra

-Plantació de més arbres (es proposen moreres) en la zona situada entre la font groga i Cristòfol de Moura

-La terrassa és valorada positivament, tot i l'existència de graons (insegurs) i que els bancs no són còmodes.

Pèrgoles:

-Col·locació de bancs per seure sota les dues pèrgoles.

-Substitució de graonets per rampes

-Plantació d'enredaderes

"Muntanyetes":

-Les escales d'accés a les muntanyetes estan en mal estat.

-Els bancs no són còmodes.

-Les adelfes de les muntanyetes estan malaltes.

-Es proposa l'eliminació d'arbusts a les muntanyetes per l'obtenció de més visibilitat (més seguretat)

>ZONES MARGE (zones d'inseguretat)

-Manca de neteja en les àrees marginals (sobretot en la zona de la via del tren - Manuel de Falla)

-Inclusió en el conjunt del parc del marge paral·lel a la via del tren.

>CENTRALITAT (Creació d'un element identitari, un punt destacat)

-Construcció d'un escenari permanent en la zona superior esquerra del parc.

El parc és molt maco però una mica aborrit, li manca un o diversos punts d'atracció. Es proposa:

-Construcció d'un llac (una làmina d'aigua).

-Els elements escultòrics són valorats molt positivament (cilindres, esferes,...). Manca: una escultura, una font ornamental,...

7-BIBLIGRAFIA

Àrea Metropolitana de Barcelona (Direcció de serveis de l'espai públic) *Parc del Besòs* Febrer 2004 (Futlletó)

Arnau, Núria; Bellostes, Judit (2002) *Catàleg de béns culturals d'interès local del municipi de Sant Adrià de Besòs* Setembre del 2002 (Fitxa d'informació Fc 010)

Borja, Jordi / Muxí, Zaida (2001) *L'espai públic: ciutat i ciutadania* Barcelona: Diputació de Barcelona pp.48-49